

Natuur zoekt verbinders

Doelgroeponderzoek Groene Vrijwilligers

augustus 2025

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

brabantse milieufederatie

ivn natuur
educatie

Natuurmonumenten

SOORTEN

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Goed nieuws! Ruim 30 procent van de Nederlanders heeft zich in 2024 ingezet voor de natuur en groen. Groen vrijwilligerswerk, en dan vooral opruimen van zwerfafval, is hip. Toch zien we ook takken van groen vrijwilligerswerk waar het lastiger is om mensen te vinden en te houden.

Veel organisaties kampen met een tekort aan vrijwilligers. Hierdoor krijgen we wel eens het gevoel dat mensen minder graag vrijwilligerswerk doen. Maar dat is niet waar. Bijna 40% van alle Nederlanders doet vrijwilligerswerk (CBS 2021) en dat getal blijft redelijk stabiel. Niet het aantal vrijwilligers vermindert, maar wel de manier waarop ze zich willen inzetten. En dat vraagt dus iets van organisaties. Vaak is er namelijk een mismatch tussen vraag en aanbod.

Wat vinden mensen anno 2025 belangrijk als ze groen vrijwilligerswerk gaan doen? En hoe zorg je ervoor dat je als groene organisatie aantrekkelijk blijft voor vrijwilligers? Welke obstakels zijn er? En hoe kunnen we deze wegnemen? Met deze vragen zijn we aan de slag gegaan in deze doelgroepverkenning.

**NATURE
TODAY**

De moderne groene vrijwilliger: Nederlanders zetten zich massaal in voor natuur

Wageningen Social & Economic Research | WOT Natuur & Milieu

22-JAN-2025 - Het beeld van de klassieke natuurvrijwilliger – een oudere man met een verrekijker en een passie voor natuurbehoud – lijkt niet langer te kloppen. Uit een recente studie van Wageningen University & Research blijkt dat Nederlanders zich veel vaker en op verschillende manieren inzetten voor natuur en groen dan gedacht.

SLG

Nieuwsbericht

Recordaantal vrijwilligers betrokken bij het landschap

📅 donderdag 20 februari 2025

Steeds meer mensen zetten zich in voor natuur en groen, zo blijkt uit recent landelijk onderzoek naar groen vrijwilligerswerk. Ook in Gelderland. In 2024 ging een recordaantal van ruim 14.500 vrijwilligers naar buiten om te werken aan het landschap. Zij besteedden ruim 300.000 uur van hun vrije tijd. Deze vrijwilligers worden door SLG gefaciliteerd. Dat zorgt niet alleen voor streekelijke landschappen maar ook voor fitte en blijde burgers. Dat blijkt uit ons [Jaarbericht 2024](#).

Wat hebben we gedaan

Voor deze doelgroepverkenning hebben we de volgende acties ondernomen.

- Desk Research waarbij we gebruik hebben gemaakt van de volgende onderzoeken:
 - De inzet van burgers voor natuur en groen in Nederland representatieve enquête onder groene vrijwilligers. (WUR 2025)
 - Resultaten onderzoek inzet leefomgeving (Noord-Brabant) (Katalys 2023)
 - Groene Vrijwilligers: Wie zijn ze, wat doen ze. (WUR 2021)
- 0-meting groene vrijwilligers in Brabant.
- Diepte interview met twaalf vrijwilligers van verschillende Brabantse groene organisaties.
- Uitwerking in vier aanbevelingen die we binnen het project Natuurverbinders gaan inzetten.

De nieuwe vrijwilliger

De wereld verandert snel. Mensen hebben andere wensen, andere levens en andere manieren van betrokken zijn. Dat zie je ook terug in het vrijwilligerswerk. Uit onderzoek in Nederland en de Verenigde Staten blijkt dat inmiddels meer dan 30% van alle vrijwilligers valt onder een nieuwe groep: de nieuwe vrijwilliger. En hun aantal blijft groeien.

Maar wie zijn deze nieuwe vrijwilligers eigenlijk? En wat maakt hen anders dan de traditionele vrijwilliger?

Nieuwe vrijwilligers zijn vaak minder lang verbonden aan één organisatie. Ze kiezen bewust voor kortdurende of tijdelijke projecten. Denk aan een klus van een paar weken, een evenement, of een actie met een duidelijk begin en einde. Ze doen vrijwilligerswerk omdat ze het leuk vinden, iets willen leren, of nieuwe mensen willen ontmoeten. Voor hen draait het om persoonlijke groei, plezier en beleving.

Ze zijn vaak flexibel, zelfstandig en willen graag zelf kiezen wanneer en hoe ze zich inzetten. Soms combineren ze vrijwilligerswerk met een drukke baan, studie of gezin. Ze zoeken betekenis, maar willen ook vrijheid.

Toch is het belangrijk om niet te vergeten dat er nog steeds veel traditionele vrijwilligers zijn. Mensen die zich jarenlang inzetten voor een organisatie, vaak wekelijks of zelfs dagelijks. Ze zijn trouw, betrokken en vormen de ruggengraat van veel verenigingen en stichtingen.

Een goed vrijwilligersbeleid houdt rekening met beide groepen. Het betekent dat je ruimte biedt voor korte projecten én waardering toont voor langdurige inzet. Zo voelt elke vrijwilliger zich gezien en gewaardeerd – of ze nu nieuw zijn of al jaren actief.

Groen vrijwilligerswerk in Nederland

Steeds meer Nederlanders zetten zich in voor natuur en groen. En dat doen ze op allerlei manieren. Denk aan het opruimen van zwerfafval, het tellen van vogels, het onderhouden van een buurttuin of het meedenken over groen in de wijk. In 2024 deed maar liefst 34% van de volwassenen iets voor natuur en groen – dat zijn zo'n 5 miljoen mensen. Vaak gaat het om een paar uur per maand, maar samen is dat een enorme bijdrage aan een groener Nederland.

Het beeld van de oudere vrijwilliger klopt niet meer. Groene vrijwilligers zijn er in alle leeftijden en met heel verschillende achtergronden. Vrouwen zijn vaker individueel actief, bijvoorbeeld door zelf afval op te ruimen. Mannen doen vaker mee via een organisatie. En er is een groeiende groep burgerwetenschappers: mensen die vrijwillig meewerken aan wetenschappelijke projecten, zoals het tellen van vogels, insecten of planten voor landelijke onderzoeken.

We zien dat groene vrijwilligers grofweg in drie groepen vallen:

- **Individuele vrijwilligers (65%)**
Mensen die zelfstandig iets doen voor de natuur, zoals zwerfafval opruimen of een boomspiegel verzorgen.
- **Organisatievrijwilligers (12%)**
Vrijwilligers die zich inzetten via een professionele organisatie, bijvoorbeeld Natuurmonumenten of Staatsbosbeheer.
- **Initiatief-vrijwilligers (23%)**
Actieven in buurtinitiatieven of burgerprojecten, vaak zonder hulp van een organisatie. Denk aan een buurtmoestuin of een groenactie in de wijk.

Ondanks de verschillen in leeftijd en aanpak, zijn er ook duidelijke overeenkomsten. Groene vrijwilligers zijn vaak hoogopgeleid, hebben een groene tuin en komen regelmatig in de natuur. Ze voelen zich betrokken bij hun omgeving en willen daar iets positiefs aan bijdragen. Voor velen is het vrijwilligerswerk een manier om iets goeds te doen, anderen te ontmoeten en zelf ook plezier en voldoening te ervaren.

Waarom mensen kiezen voor groen vrijwilligerswerk

Groen vrijwilligerswerk is niet alleen goed voor de natuur, maar ook voor jezelf. Steeds meer mensen ontdekken dat buiten actief zijn hen energie geeft. Beleving en persoonlijk geluk spelen een steeds grotere rol. Uit onderzoek blijkt dat de belangrijkste redenen om mee te doen zijn:

- **Lekker buiten zijn (74%)**
Vrijwilligers genieten van frisse lucht, beweging en het contact met de natuur.
- **Plezier hebben (72%)**
Groen vrijwilligerswerk is leuk! Samen iets doen, nieuwe dingen leren en voldoening ervaren.
- **Bijdragen aan de buurt (71%)**
Mensen willen hun omgeving mooier en schoner maken. Dat geeft een gevoel van trots en betrokkenheid.
- **Verbondenheid met de natuur (70%)**
Vrijwilligers voelen zich onderdeel van iets groters en willen daar zorg voor dragen.
- **Natuurbescherming (69%)**
Veel mensen willen actief bijdragen aan het behoud van planten, dieren en biodiversiteit.

Deze drijfveren laten zien dat groen vrijwilligerswerk niet alleen gaat om het werk zelf, maar ook om wat het mensen persoonlijk oplevert.

Wat doen groene vrijwilligers eigenlijk?

De meest voorkomende activiteit is het opruimen van zwerfafval – maar liefst 75% van de groene vrijwilligers doet dit. Daarna volgen:

- **Natuurtellingen (27%)**
Denk aan het tellen van vogels, vlinders of planten voor landelijke onderzoeken.
- **Onderhoud van openbaar groen (25%)**
Bijvoorbeeld het verzorgen van boomspiegels, buurttuinen of plantsoenen.

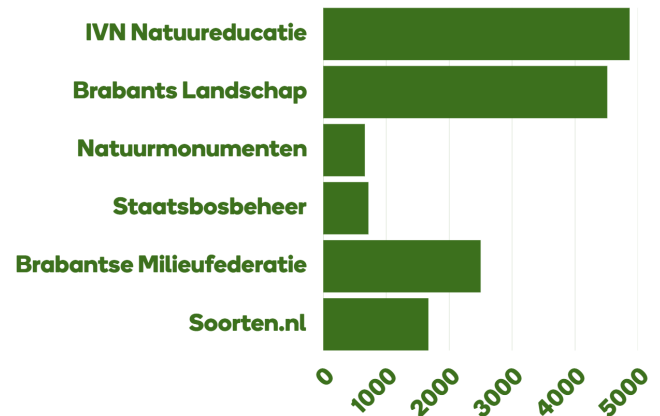
De tijd die mensen besteden aan groen vrijwilligerswerk verschilt. Sommigen doen af en toe iets, anderen zijn wekelijks actief. Meer dan de helft van de vrijwilligers zet zich meer dan twee uur per maand in. Daarbij geldt: organisatie- en initiatiefvrijwilligers besteden gemiddeld meer tijd dan individuele vrijwilligers.

Organisatievrijwilligers in Brabant

Organisatievrijwilligers spelen een belangrijke rol in het Nederlandse natuurbeleid. Ze doen van alles: ze tellen dieren en planten, vertellen over de natuur en werken mee aan het onderhoud van landschap en groen. Zonder hen zou er veel minder gebeuren in onze bossen, parken en natuurgebieden.

Ook in Brabant zijn veel mensen actief. Ruim 10.000 organisatievrijwilligers zetten zich in bij de groene samenwerkingspartners van Natuurverbinders. Ze zijn betrokken, enthousiast en maken met hun inzet echt verschil voor de natuur én voor hun omgeving.

Vrijwilligers bij Brabantse organisaties in 2025

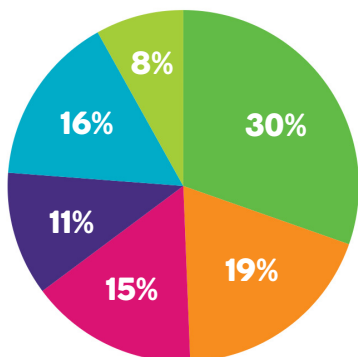
Ongeveer 25% van de vrijwilligers is actief bij meerdere organisaties. Daarom spreken we in totaal van ruim 10.000 vrijwilligers.

Waar houden ze zich mee bezig

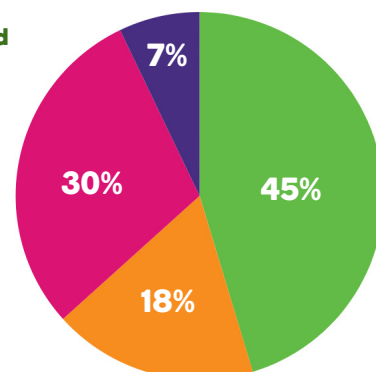
IVN Natuureducatie

- Tellers/Soorten
- Vertellers/Specifieke doelgroepen
- Vertellers publieksactiviteiten
- Vertellers communicatie / Samenwerking
- Herstellers/natuur/landschapsbeheer/beleid
- Besturen (afdelingen)

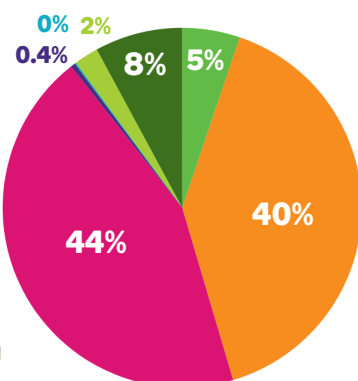
Staatsbosbeheer

- Beheer en onderhoud
- Voorlichting en educatie
- Inventarisatie en monitoring
- Administratie en overig

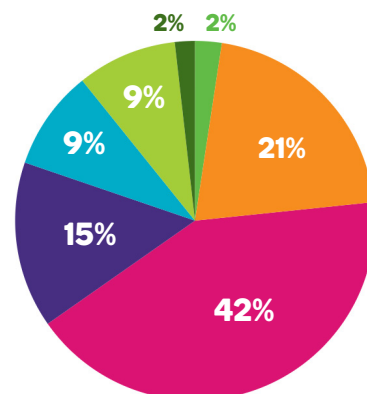
Brabants Landschap

- Herstellers/Wandelpaden
- Tellers/Soorten in eigen terreinen
- Herstellers/Beheer en landschaponderhoud
- Bellers/Organisatievrijwilligers (zoals baliemedewerker)
- Herstellers/Cultureel erfgoed
- Vertellers/Voorlichting (zoals gidsen)
- Overig (bestuurswerk)

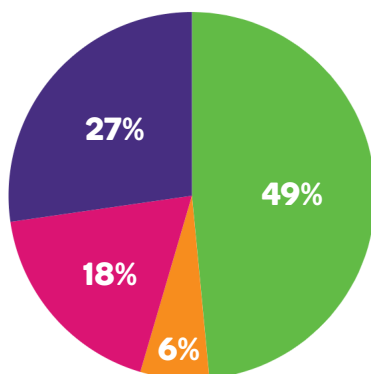
SoortenNL

- BLWG (mossen en korstmossen)
- Ravon
- Vogelwerkgroepen
- Vlinders
- Zoogdieren
- Floron
- Paddenstoelen

Natuurmonumenten

- Beheereenheid Midden-Brabant
- Beheereenheid Midden-Limburg/Brabantse deel
- Beheereenheid West-Brabant
- Beheereenheid Noordoost-Brabant/Rijk van Nijmegen

Brabantse Milieufederatie

- Ondersteunen werkgroepen van IVN Natuureducatie en Brabants Landschap.
- Daarnaast 2.500 aangesloten burgers

Drijfveren en obstakels bij groen vrijwilligerswerk

Als je nieuwe vrijwilligers wilt aantrekken én de huidige betrokken wilt houden, is het belangrijk om te weten wat hen motiveert – maar ook wat hen soms tegenhoudt. Want hoewel veel mensen graag iets doen voor de natuur, zijn er ook obstakels.

Wat motiveert groene vrijwilligers?

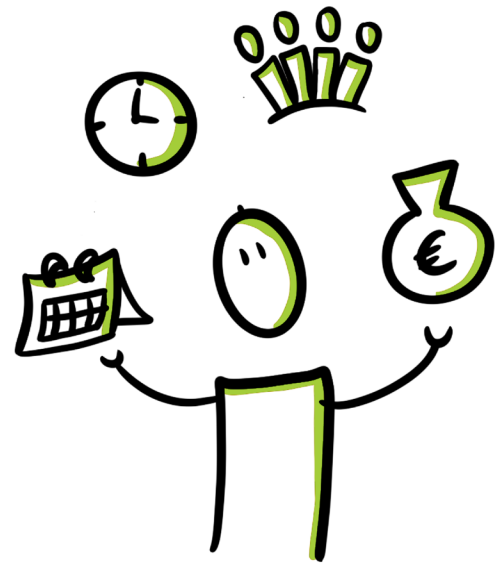
Voor veel mensen begint het met liefde voor de natuur. Ze willen iets goeds doen en voelen zich verbonden met het landschap. Maar er is meer:

- Ze vinden het fijn om kennis te delen en van elkaar te leren.
- Samen buiten zijn en sociale contacten zijn belangrijk.
- Vrijwilligerswerk geeft zin en voldoening: je doet iets dat ertoe doet.

Wat maakt het soms lastig?

Natuurlijk zijn er ook dingen die het moeilijk maken:

- Het politieke klimaat kan ontmoedigend zijn.
- Vrijwilligerswerk kost tijd, en het is niet altijd makkelijk om taken goed te verdelen.
- Soms moet je veel geduld hebben, bijvoorbeeld bij besluitvorming of het wachten op actie.
- Teleurstellingen kunnen ervoor zorgen dat mensen afhaken.

Wat helpt om vrijwilligers te behouden?

Gelukkig denken vrijwilligers ook mee over oplossingen:

- Grote taken worden steeds vaker verdeeld over meerdere mensen.
- Laagdrempelige instapmogelijkheden zijn belangrijk, vooral voor jongeren.
- Persoonlijke begeleiding, zeker in het begin, helpt mensen om zich welkom te voelen.
- Flexibiliteit in taken en tijd maakt het makkelijker om mee te doen.
- En: samen een taak oppakken werkt vaak beter dan alles alleen doen.

Het belangrijkste? Zorg dat mensen zich gezien en gewaardeerd voelen. Dan blijven ze met plezier actief – voor de natuur én voor elkaar.

"Ik heb de taken verdeeld in twee groepen: een organisatiegroep en een helpende-handen-groep. Dat werkt supergoed! Veel ouders willen best iets doen, maar hebben het druk. Als je het klein en duidelijk houdt, bijvoorbeeld een uurtje helpen bij een activiteit, dan zeggen ze veel sneller 'ja'. Zo krijgt iedereen de kans om mee te doen, op een manier die past bij hun leven."

Stefanie van Heck, actief bij jeugd IVN Heeze Leende

"Voor nieuwe vrijwilligers is het soms best lastig om goed ingewerkt te worden. Alles hangt met elkaar samen en het is vaak ingewikkelder dan je denkt. Je begint met één taak, maar voor je het weet ben je met van alles bezig. Vooral jonge mensen voelen zich soms onzeker. Ze denken: 'Ik kan nooit tippen aan die ervaren vrijwilligers die al jaren meedraaien.' Dat is jammer, want zo raken ze gedemotiveerd."

Sietzke Schokker, vrijwilliger bij Milieuvereniging Oosterhout, De Groene Koepel en IVN Mark & Donge

"Zichtbaarheid is cruciaal als je nieuwe vrijwilligers zoekt. Ik werd lid van een natuurorganisatie nadat ik tijdens een wandeling een bord zag: 'Hier werkt de vrijwillige weidevogelbescherming'. Dat sprak me meteen aan — ik heb direct contact opgenomen."

Marga Oerlemans, coördinator van de weidevogelgroep Altenatuur

"Richt je niet per se op jongeren. Twintig jaar geleden waren de meeste vrijwilligers tussen de 68 en 72 jaar — en dat is nu nog steeds zo. Grote kans dat dat over twintig jaar weer zo is. Jongeren hebben het druk met werk en gezin; ouderen hebben juist de ruimte om zich in te zetten."

Jos van de Westerlo, coördinator van de Werkgroep Schijndels Landschap

Factoren die van invloed zijn vanuit een gedragsveranderingsperspectief:

Als we kijken naar gedrag, zijn er verschillende dingen die meespelen om vrijwilliger te worden/blijven.

Persoonlijke redenen

- **Wat iemand belangrijk vindt:** Mensen die van natuur houden, doen sneller vrijwilligerswerk in het groen.
- **Band met de natuur:** Als iemand zich verbonden voelt met de natuur, helpt die persoon graag mee.
- **Gezondheid:** Gezond zijn kan helpen om actief te zijn. Maar als iemand lichamelijke klachten heeft, kan dat juist een belemmering zijn.
- **Levensfase:** Bijvoorbeeld als iemand met pensioen gaat, verhuist of kinderen krijgt, kan dat een moment zijn om iets nieuws te proberen, zoals vrijwilligerswerk.

Sociale redenen

- **Samen doen:** Werken met anderen uit de buurt geeft een goed gevoel en motiveert.
- **Wat anderen doen:** Als mensen in je omgeving meedoen, is de kans groter dat jij ook mee wilt doen.
- **Waardering krijgen:** Als je merkt dat je werk gezien en gewaardeerd wordt, blijf je gemotiveerd.

Praktische zaken

- **Makkelijk meedoen:** Het helpt als het duidelijk is wat je kunt doen, en als je flexibel kunt instappen.
- **Goede begeleiding:** Als er iemand is die helpt, uitleg geeft en terugkoppeling geeft, blijf je eerder betrokken.
- **Wat iemand leuk vindt:** Activiteiten moeten passen bij wat mensen belangrijk vinden, zoals leren over natuur, helpen met onderhoud of gezelligheid.

Omgeving en situatie

- **Dichtbij huis:** Als het groenproject in de buurt is, doen mensen sneller mee.
- **Tijd hebben:** Veel mensen willen wel helpen, maar hebben weinig tijd.
- **Digitale hulpmiddelen:** Apps zoals Waarneming.nl maken het makkelijker om mee te doen aan projecten zoals citizen science.

Heb jij wel eens obstakels ervaren bij jouw actieve inzet voor je leefomgeving?

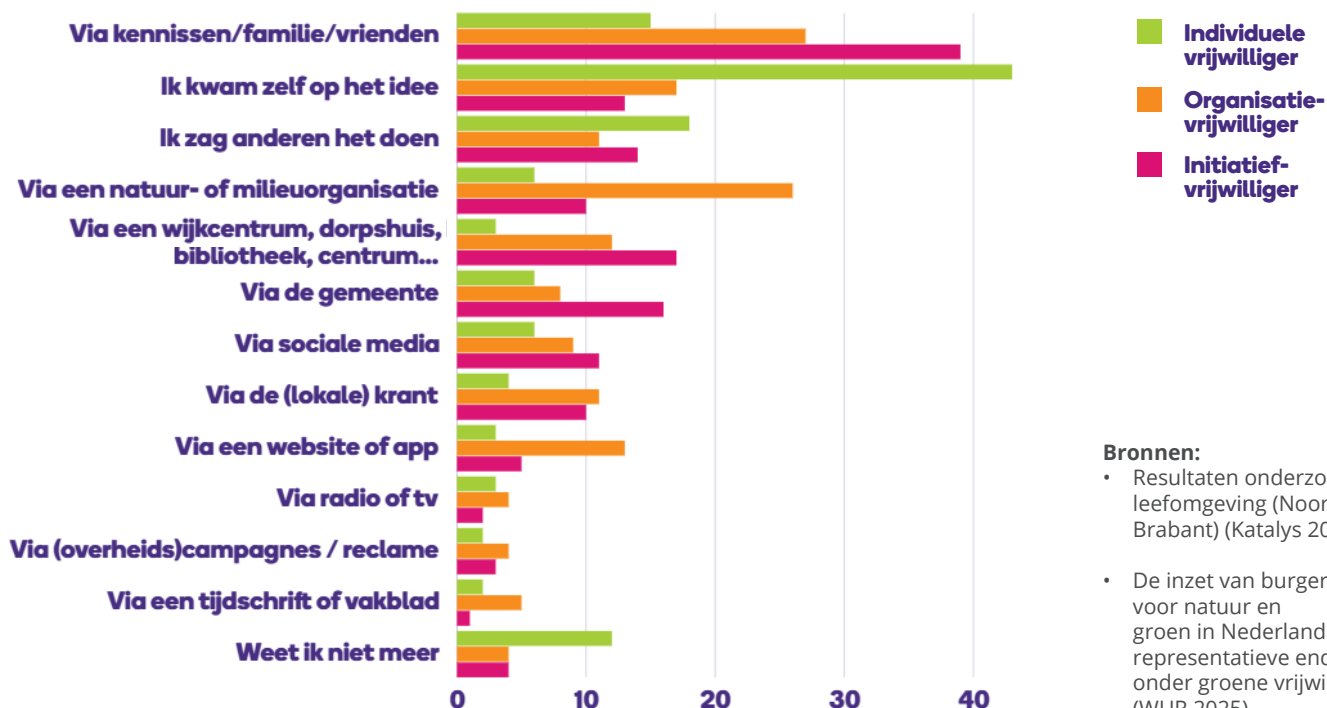

Wat zou helpen om iets te doen in de natuur?

%

de flexibiliteit om aan te sluiten wanneer het mij uitkomt	56
een plek of locatie dicht bij huis waar ik aan de slag kan	54
informatie over wat ik kan doen	45
andere mensen die met mij samen willen werken	36
een organisatie waarbij ik me kan aansluiten	28
een vergoeding voor onkosten	25
een cursus of training om het te leren	22
contactpersonen die me ondersteunen	18
tuingeredschap en ander materiaal	16
er is niks dat me zou kunnen helpen	11

Hoe betrokken geraakt bij activiteiten voor natuur en groen

Bronnen:

- Resultaten onderzoek inzet leefomgeving (Noord-Brabant) (Katalys 2023)
- De inzet van burgers voor natuur en groen in Nederland representatieve enquête onder groene vrijwilligers. (WUR 2025)

Aanbevelingen

Voor een toekomstbestendig groen vrijwilligersbestand in Noord-Brabant hebben wij de volgende aanbevelingen.

1. Pas het aanbod van groen vrijwilligerswerk aan

Vrijwilligers veranderen. De nieuwe generatie heeft andere wensen dan voorheen. Het huidige aanbod sluit daar niet altijd op aan. Potentiële vrijwilligers hechten vooral waarde aan:

- **Flexibiliteit:** liever een kort project dan een langdurige vaste verplichting.
- **Nabijheid:** activiteiten in de buurt zijn aantrekkelijker.
- **Duidelijkheid:** vooraf weten wat het inhoudt en hoeveel tijd het kost.
- **Eenvoudig kunnen stoppen:** zonder gedoe afscheid kunnen nemen.

Daarom is het belangrijk dat het aanbod goed zichtbaar, toegankelijk en helder gecommuniceerd wordt. Daarnaast binden vrijwilligers zich sneller aan korte projecten dan dat ze zich structureel voor een langere tijd willen inzetten.

2. Verbind vrijwilliger via thema's

Mensen voelen zich eerder betrokken bij een thema dan bij een organisatie. Denk aan voedselbossen, groene speelplekken of natuuronderwijs. Binnen Natuurverbinders richten we ons daarom op het opzetten van thema-communities. Hierin kunnen nieuwe en bestaande vrijwilligers zich makkelijker herkennen, aansluiten en ontwikkelen.

3. Richt de vrijwilligers en organisatie goed in

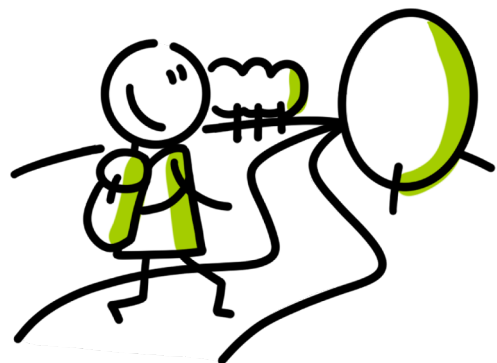
Een goed uitgewerkte vrijwilligers- en organisatieis (kader) helpt mensen om soepel te landen in een community of organisatie. Denk aan duidelijke communicatie, een warm welkom, ruimte voor groei en momenten van waardering. Door deze reis bewust vorm te geven, vergroot je de betrokkenheid en het plezier van vrijwilligers.

4. Investeer in begeleiding, waardering en groei

Vrijwilligers blijven langer actief als ze zich gezien en gesteund voelen. Zorg daarom voor:

- **Persoonlijke begeleiding:** een aanspreekpunt, regelmatige check-ins en ruimte voor vragen.
- **Waardering:** laat merken dat hun inzet telt, bijvoorbeeld via bedankjes, vieringen of kleine attenties.
- **Ontwikkelmogelijkheden:** bied ruimte om nieuwe dingen te leren, talenten te ontdekken en door te groeien binnen het vrijwilligerswerk.

Door vrijwilligers actief te ondersteunen en te waarderen, bouw je aan een duurzame en betrokken groep mensen die zich met plezier inzet voor het groen in Brabant.

Vrijwilligersreis en organisatiereis

Om nieuwe en bestaande vrijwilligers goed te laten landen is het goed om je vrijwilligersreis en organisatiereis goed in te richten. Hier volgt een korte beschrijving van beide.

De 8 stappen van de vrijwilligersreis

Een vrijwilligersreis begint vaak met het horen over een mogelijkheid om zelf de handen uit de mouwen te steken of voor groen vrijwilligerswerk. Iemand vertelt je erover, of je leest er iets over. Daarna krijg je interesse: het klinkt leuk en je wilt er meer over weten. In de derde stap ga je verkennen. Je zoekt informatie, praat met mensen en denkt na of het bij je past.

Als je enthousiast bent, komt stap vier: je zegt ja. Je besluit mee te doen. Dan begint het echte werk: meedoen aan activiteiten, samenwerken met anderen en iets betekenen voor een ander. Als het goed bevalt, blijf je meedoen. Je wordt een vaste vrijwilliger en voelt je betrokken. Na een tijdje komt vaak een moment van heroverwegen. Je denkt na: wil ik hiermee doorgaan? Past het nog bij mij? Soms ga je door, soms kies je iets anders.

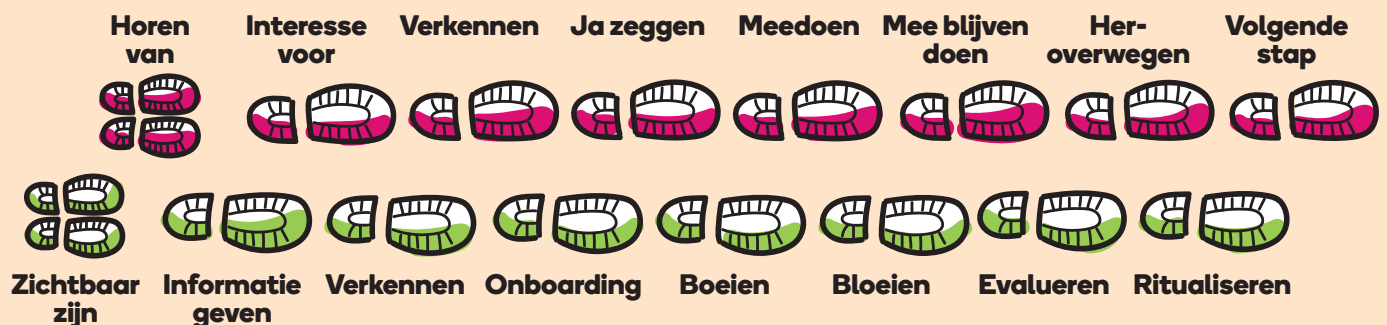
De 8 stappen van de organisatiereis

Naast de reis van de vrijwilliger is er ook een organisatiereis. Deze reis laat zien wat een organisatie doet om vrijwilligers goed te begeleiden en te laten groeien. De organisatie loopt steeds één stap vooruit op de vrijwilligersreis.

Het begint met zichtbaar zijn: laten zien wie je bent en wat je doet. Daarna volgt heldere informatie. Vervolgens verkent de organisatie wie interesse heeft en wat bij hen past. Bij een 'ja' start de onboarding: een goede introductie en begeleiding.

Daarna volgt het boeien: zorgen dat vrijwilligers zich betrokken en gewaardeerd voelen. In de bloei-fase krijgen ze ruimte om te groeien en hun talenten te benutten.

Tot slot volgt evaluatie en ritualisering: samen terugkijken en bijzondere momenten vieren, zodat vrijwilligerswerk waardevol en blijvend wordt.

Augustus, 2025

Dit is een uitgave van IVN Brabant in het kader van het project Natuurverbinders Brabant. Natuurverbinders Brabant is een project van IVN Natuureducatie, SoortenNL, Natuurmonumenten, Brabants Landschap en de Brabantse Milieufederatie en is mogelijk gemaakt door de provincie Noord-Brabant.

